

Intelligensnivå och skolprestation hos unga brottslingar.

Af t. f. professor i psykologi vid Helsingfors Universitet,
fil. dr. KAI VON FIEANDT.

I. kap. Problemställningen.

Denna undersökning försöker lösa följande fråga: *kan svårigheter och snedsprång i individens sociala utveckling härledas från den intellektuella prestationsnivån, oberoende av om man förutsätter samtidigt rådande brister i karaktären?* Materialet består av 207 unga förbrytare, som åren 1943—1945 blivit undersökta ur både psykiatrisk och psykologisk synpunkt. Individens framgång i skolan som prognos för levnadsloppet i övrigt skall vid sidan av den diagnostiserade intelligensen i det följande underställas granskning. I detta sammanhang skall uppmärksamhet ägnas åt sambandet mellan skolframgången och den personlighetspsykologiska bakgrunden i vidare bemärkelse än vad intelligensen ensam representerar. Behandlas skall också psykopatins problem. För såvitt betydelsen av intelligensnivån oberoende av andra faktorer kan klarläggas, kommer de intelligensbetingade individuella olikheterna bland brottslingarna och de därmed sammanhängande differenserna i brottets metod och karaktär att undersökas från olika sidor.

II kap. Materialet för undersökningen.

Materialet för föreliggande undersökning har professor *Martti Kaila* välvilligt ställt till mitt förfogande. Det utgör en del av det stora material han samlat då han som fängelsepsykiatriker sedan början av år 1943 till fängelsesdomstolen givit utlåtanden om s.k. ungdomsbrottslingar. Sedan mitt begränsade »delmaterial» av mig genomgått och behandlats har prof. Kaila på basen av sitt mångåriga stora material, där mina fall även ingår, utgivit sitt kända arbete »Nuorisoriikollisuuden syyt yksilötutkimuksen valossa», Helsingfors 1946.

Sedan slutet av våren 1943 kompletterades psykiatrikerns ordinarie undersökning med en kortare serie grupp tester avsedda som prövning av intelligensen. Testens betydelse inskränkte sig till den roll av orienterande kontrollmedel som framhållits av *Gruhle*. Den sammanställdes av prof. Kaila och mig. Vår närmaste förebild var en

svenskspråkig version av Termans tester. Materialet har jag i samråd med prof. Kaila försökt ordna så att det omfattar en i avseende å tiden kontinuerlig seire pojkar som intelligenstestats — sammanlagt omkring 200 — och om vilka det är lätt att ta reda på hur de rett sig i skolan. Ett annat villkor för urvalet var att medlemmarna i denna grupp borde vara något så när jämnåriga, lämpligen 16—18 år gamla. Den övre åldersgränsen beror på att äldre pojkar i allmänhet blevo inkallade i militärtjänst. Materialet har jag samlat från fängelsepsykiaterns kortregister och med hjälp av bevarade protokoll över försökspersonernas egna muntliga berättelser.

Resultatet av urvalet var en grupp på 207 manliga ungdomsbrottslingar. I några fall saknas intelligenstestningens resultat på kortet, i andra fall har ifrågavarande protokoll inte återfunnits bland handlingarna, varför gruppen av dem som bedömts på basen av intelligenstestning är något mindre, nämligen 194 pojkar. Skolevitsorden för alla 207 fall kunde inte heller trots bemödanden erhållas, men å andra sidan finns ett fullständigt skolbetyg för några av dem som inte intelligenstestats. I sammanlagt 173 fall föreligger både folkskolebetyg (i allmänhet dimissionsbetyget eller det sista skolbetyget, om skolgången avbrutits tidigare) och resultatet av intelligenstestningen.*) I det följande kommer jag att behandla resultaten i tur och ordning med populationerna på 207, 194 och 173 fall som bas.

Fallens fördelning på olika åldersgrupper framgår av nedanstående förteckning:

15 men ännu inte 16 år	1
16 » » » 17 »	79
17 » » » 18 »	73
18 » » » 19 »	48
19 » » » 20 »	4
20 » » » 21 »	1
21 år	1

De undersökta gossarnas medelålder är 16,9 år. Medeltalet har uträknats på basen av hela år, som pojkarna fyllt vid tiden för undersökningen.

III kap.

Fördelningen av brottsarterna.

Procenttalen för stöld i allmänhet och också för de olika graderna af stöld är i ögonenfallande stora. Till detta sluter sig intimt de rätt kännbara frekvensprocenten för inbrott, häleri, reglementeringsbrott

*) Fil. mag. V. Vuorinen konstaterade för Finlands vidkommande, att 14 % av alla 15-åriga pojkar slutat skolan utan dimissionsbetyg. Skolgången har i Nyland helt försummats av c:a 4 %. Kasvatusjakoulu 1947.

och rån. De här uppräknade brottsarterna kan anses typiska för krigstida kriminalitet. Därför avviker tabellen 1 i dessa punkter från Hoffners, Gruhles och Lunds motsvarande tabeller, vilka finnas framställda på följande tabell. (tabell 2).

Även om stöld i olika former också i andra forskares statistik framstår som det ojämförligt allmännaste brottet uppnår frekvensen av stöld i ifrågavarande material ovanliga dimensioner. I min tabell är procenttalen för grov stöld 64, i t.ex. Hoffners 34,4 %. Som för-

Tabell 1.

I mitt material förekommande brott.
207 av pojkarna dömdes för följande brott:

Brottets art	Antal	%
Stöld i olika form	190	92
Stöld eller snatteri	114	55
Grov stöld	132	64
Innbrott	30	14
Döljande av tjuvgods.....	17	8
Brott mot reglem.best.	16	8
Rån	9	4
Misshandel	4	
» med dödlig påföljd 2.....	6	3
Sedlighetsbrott	6	3
Nyttjande av annans lösegendom	6	3
Försvinnning	4	2
Bedrägeri	3	1,5
Förfalskning	3	1,5
Olovligt innehav av skjutvapen	3	1,5
Förande av bil utan kör tillstånd	3	1,5
Mordbrand	2	1

Tabell 2.

De olika brottenas förekomst i vissa utländska material.
(Frekvensprocenter uträknade av olika forskare).

Brottets art	Hoffner	Gruhle	Lund
Stöld i olika former	76,7	80	70,6
Stöld i förening med innbrott	—	—	24,3
Döljande av tjuvgods.....	7,9	7,6	
Försvinnning	27,8	30,5	
Bedrägeri	16,7	24,8	
Förfalskning	9,2	5,7	2,5
Rån		0,9	
Misshandel	7,4	9,5	6,5
Sedlighetsbrott	3,1	5,7	6,3
Mordbrand		0,9	3,4

klaring till skillnaden räcker det inte med att påpeka att enligt Hoffners tabell detta slag av brott är allmännare hos män. (det finska materialet består ju uteslutande av män, hos Hoffner är det fråga om båda könen). Det relativa antalet kvinnor i Hoffners material är så litet (i gruppen förövare av grov stöld finns bara en kvinna) att det inte kan ha inverkat sänkande på hans procenttal. Den enda förklaringen är att mitt material är insamlat från ett land i krig. Talen för stöld överhuvud är hos Hoffner 78.7 %, hos Gruhle 80 % och hos Lund 70.6 %.

Å andra sidan är det intressant att konstatera att procenttalen för sedlighetsbrott och mordbrand är lika för alla material. Det är möjligt att dessa brott är mera »endogena«, att de är yttringar av sådana slag av brottsligt beteende, som är mera oberoende av varierande sociala betingelser, trots att det ringa antalet uppklarade brott inte tillåter alltför långt gående slutsatser. Å andra sidan ser det ut som de egentliga »krigstidsbrotten«, på grund av sin höga frekvens, skulle förkvävt förskingring, förfalskning och våldsbrott så att de i mitt material endast *relativt* fåtaligt kommer till synes. I mitt material förekommer också några ströfall av döljande av hittegods, skadegörelse och vilseledande av myndighet.

För jämförelsens skull skall vi granska några procenttal som M. Kaila har samlat från tiden före kriget. Det berör brott begåna under åren 1934–1938 av 15–18 åriga pojkar, som ådömts frihetsstraff.

Brottets art	%
<i>Brott mot egendom överhuvud</i>	70,9
Stöld eller snatteri	61,0
Försvinnning	2,5
Rån och utpressning	0,9
Bedrägeri	1,3
Förfalskning	2,6
Övriga egendomsbrott	2,6
<i>Världsbrott överhuvud</i>	13,1
Mord	0,2
Dråp och misshandel med dödlig påföljd.....	1,5
Grov misshandel	2,0
Lindrigare än grov och lindrig misshandel	6,7
Motstånd mot ämbetsman, fridsbrott m. m.	2,7
<i>Sedlighetsbrott</i>	5,2
<i>Brott mot lagen om alkoholdrycker</i>	5,7

Dessa tal visar tydligt att vissa arter av brott blivit allmännare i det krigstida samhället. Men det är att beakta, då man jämför denna statistik med talen i tabell I, att M. Kailas tal avser endast *huvudbrottet vid varje dom*, då jag däremot i tabellen ovan har räknat

med de sammanlagda frekvenstalen för varje brott, som påträffas i mitt material. Den av krigstiden orsakade olikheten mellan mitt material och M. Kailas är alltså inte så stor som man vid första ögonkastet skulle tro.

IV kap.

Undersökningsmetoden.

Det är till en början skäl att understryka, att den s.k. *intelligensprövningens ändamål* var att snabbt ge en allmän diagnos. Den tjänade som sagt blott *som orientering* för den undersökande psykiatrikern. Man har inte ens försökt åstadkomma ett instrument, med vars hjälp man kunde bestämma intelligensnivån. Detta sakförhållande måste särskilt påpekas för att undgå jämförelse av denna grova »blyxtundersökning« med de detaljerade intelligenstester, som är bekanta från den psykologiska litteraturen. Testen intog den ställning av ett hjälpmedel vid uppbyggandet av allmänintrycket, som framhållits av Gruhle.

Intelligenstestningen utfördes gruppvis med frågeformulär, som försökspersonerna besvarade skriftligt. Det testbatteri som sammanställts av M. Kaila och mig innehåller 3 uppgiftsgrupper. Grupp A, »Inlärda kunskaper« består av frågor, vid vilkas besvarande fp. har nytta av i skolan eller annorstädes inlärda kunskaper. För att kunna svara på frågorna i grupp B, »Erfarenhetskunskaper«, fordras att fp. kan använda vardagens små erfarenheter. Grupp C, »Test av uppfinningsrikedom«, innehåller de egentliga intelligensproven. Vid sidan av några uppgifter, som undersöker det auditiva och visuella minnet, innehåller grupp C tester, som går ut på att pröva fp:s förmåga att benämna överbegrepp, olikheter och motsatser samt Masselon-prov, definitionsuppgifter, förklaring av ordspråk, Bourdonprovet, en additionsuppgift, ett kompletteringsprov och matematiska talserier.

För en grundligare utforskning av explorandens personlighet kompletterades läkarundersökningen och intelligensprovet med en-quetvis insamlade uppgifter från lärare och arbetsgivare. I »Formuläret för lärarna« efterfrågades huru många år fp. varit ifrågavarande lärares elev, fp:s allmänna inställning till skolarbetet, hans begåvning, om han gått flere år på samma klass, om fp. hade speciella svårigheter i något eller några ämnen, hans vitsord i uppförande, om han var avogt inställd till skolarbetet, hans karaktär och hans allmänna beteende mot lärare och kamrater. Emedan frågeformuläret inte innehöll någon uttrycklig anhållan om en *förteckning över vitsorden i kunskapsämnen*a nöjde sig de flesta lärare med summariska uttalanden; endast några få svar medföljdes av betygsavskrifter. Då det likväl för min undersökning var viktigt att ha kännedom om

elevernas vitsord — allra helst fortsättningsskolans dimissionsbetyg — för att genom uträkning kunna konstatera någon motsvarighet mellan intelligens och framgång i skolan, ansåg jag det nödvändigt att genom kompletterande förfrågningar på bred bas få tag på fp:s vitsord.

Lärarna förhöll sig gynnsamt till förfrågningarna. Jag fick mottaga 66 betygsavskrifter, av dem 36 av dimissionsbetyg. I 20 fall fick jag motsvarande uppgifter direkt från kansliet för folkskolorna i Helsingfors.

I psykiatrikerns utlåtanden används följande intelligensklasser: övernormal, normal, undernormal, debil, imbecill. Följande synpunkter på indelningsprinciperna förtjäna beaktande. 1) Intelligensprovningens användning som orienterande metod tjänar framförallt ändamålet att avskilja de övernormalt begåvade. Ty även om tillfälliga misslyckanden kan förekomma, kan man inte gärna anse en mer än vanligt god prestation betingad av slumpen. I synnerhet i avseende å de övernormalt begåvade har provningen alltså haft stor betydelse, den har s.a.s. »skalat bort dem». På de återstående får man också sedermera anlägga andra synpunkter. Till den första gruppen hör de, som i allmänhet erhåller över 85 poäng (det högsta möjliga poängtalet är 130). 2) I gruppen normalt begåvade inrangeras de, som på basen av det omedelbara allmänintrycket, inte avviker åt något dera hållet. För att klassificera dessa använder man sig alltså av det omedelbare intrycket och kompletterar det med intelligenstestens resultat. De består av individer som rätt sig ordnärt i skolan och livet. Poängtalet rör sig i allmänhet mellan 85 och 55. 3) De undernormalt begåvade bildar inte en enhetlig grupp. Den består av talrika mellanstadier från medelnivån ned till de svagsinta i egentlig mening. Psykiatrikern placerade, utan särskilt påpekande, vid tiden för min undersökning, i denna grupp också de s.k. svagt begåvade, som står nära hjälpskolenivån. Utmärkande för dem är att de ännu kan anpassa sig efter livets krav. Emellertid måste man konstatera att deras »starka sida» intet är intelligensen, utan att det goda allmänintrycket beror på karakterologiska faktorer. Ja, det är t.o.m. så att hos dessa »praktiga» naturer den intellektuella begränsningen spelar rollen av en broms, som avhåller dem från brottsliga handlingar. Karaktärens positiva sidor »överkompenserar» intellektets brister. 4) Vid klassificeringen av de svagsinta i strikt bemärkelse av debila och imbecilla, följer psykiatrikern i sin diagnos den indelning som införts av vårdkommitten för svagsinta barn.

Debil anses enligt detta utlåtande en individ som i begränsad utsträckning kan ta vara på sig själv. D.v.s. skaffa sig folkskolekunsk-

per genom att gå i hjälpskola och på egen hand reda sig i enklare arbeten. Men en debil person går inte i land med en verksamhet, som kräver planering av något slag. I sådant arbete behöver han ständigt ledning. Poängtalet i vårt intelligensprov blir c:a 40–20.

5) Den *imbecille* är oförmögen att ta vara på sig själv. Han lär sig läsa och skriva och att använda de fyra räknesätten. Yrkesundervisning kan han inte tillägna sig, men han kan reda sig med enklare uppgifter. Intelligensprövningen med vår test ger i allmänhet ett index på under 20 poäng.

Som synes är huvudvikten vid definitionen av intelligensnivån lagd på *hur individen klarar sig socialt*.

Man har avsiktligt strävat till särskiljande kännemärken av sådant slag, i synnerhet i avseende å klassificeringen av de svagsinta.

De 207 fallen fördelar sig på ovannämnda klasser på följande sätt (för korthetens skull har jag använt benämningar som något avviker från de tidigare: *Intelligenta* 27, *vanliga* 97, *svagt begåvade* 38, *debila* 36, *imbecilla* 9.

Genom att dra gränser vid 50 och 80 poäng kan samtliga fall sammanföras i 3 klasser, som inbördes är jämförbara på det sätt den gausska kurvan förutsätter. Klasserna är uppbyggda så att den största av dem innehåller ungefär lika många fall som de två andra sammanlagt. Klasserna är betecknade med siffrorna I, II och III. I är den lägsta klassen. Materialets fördelning är följande:

I	54
II	94
III	46

Om man på motsvarande sätt indelar stadsborna och landsborna skilt för sig, visar det sig att förhållandet mellan de tre intelligensklasserna bibehålls oförändrat. Fördelningen blir som följer:

Intelligensnivå	Stadsbor	Landsbor
I	31	23
II	63	31
III	29	17
	123	71

Materialets egentliga behandling har skett på basen av ovanrelaterade indelning i intelligensgrader.

Tabell 3.
Framgången i skolan för de unga brottslingarna och jämförelsematerialet.

KAI VON FIEANDT

Framgångens indikationer	Ungdomsbrottslingarna (män)			Jämförelsematerialet, alla elever					
	Hela materi- alet	Stads- poj- kar	Lands- orts- pojkar	Stadsskolor		Landsortsskolor		Landsortsskolor endast pojkar	
VI klassens avgångsbetyg om ej annorlunda meddelats				VI kl. vårt.	VI kl. höst	VI kl. vårt.	VI kl. höst.	VI kl. vårt.	VI kl. höst.
Kunskapsämnenas m. v. (Senast erhållna betyg i allmänhet)	7,13	7,03	7,25	7,54	7,13	7,76	7,48	7,60	7,33
M. v. i ordning (Senast erhållna betyg i allmänhet)	(6,68)	(6,61)	(6,87)		8,64	8,35	8,77	8,92	8,37
M. v. i uppförande	8,08	7,79	8,53			9,27	8,77		
Sänkt uppf. i VI kl., 0/0	(7,48)	(7,41)	(7,59)			9,98	9,97	9,97	9,94
Sänkt uppf. under hela skoltid. (de uppr. gångerna medräkn.) 0/0	9,38	9,21	9,64						
Kvarstannat i klassen, 0/0	10,0 ¹⁾	11,1	8,2	2,0		2,2			
1 gång	26,0	26,0	26,0			8,0			
2 gånger	31,9	26,9	34,0	17,4		20,0			
3 el. fl. gånger	7,6	11,5	6,4	4,3		2,4			
	2,5	3,8	—	0,9		0,5			

¹⁾ En varit i uppfostringsanstalt

I de flesta moderna forskningar över ungdomsbrottslighet framhålls kraftigt nödvändigheten av att jämföra de statistiska resultaten med motsvarande tal hos en kontrollgrupp av genomsnittsindivider. I överensstämmelse med denna princip eftersträvade jag från början att finna ett användbart kontrollmaterial över skolprestationer.

Emedan en statistik, som omfattar hela landet inte kunde komma ifråga för detta ändamål, valdes några skolor tillhörande Helsingfors inspektionsdistrikt att representera stadsskolorna.

Materialet omfattade under olika år sammanlagt 54.406 elever.

Som representanter för landsbygdens folkskolor togs några skolor från *Suupohja inspektionsdistrikt*. Folkskoledistriktet tillhör Sydösterbotten och tangerar ingenstädes havkusten. Några städer ligger därför inte inom distriktets gränser. Inte heller några industricentra av betydelse finns inom distriktet. Man kan alltså anse att de medeltal, som erhållits från Suupohja distrikt, ger en rätt god bild av förhållandena i landsbygdens skolor. Materialet har insamlats och bearbetats statistiskt av distriktets inspektör, fil.mag. *A. Pyhälä*. Det grundar sig på uppgifter från 32 skolor, vilket utgör 20 % av distriktets skolor. Materialet omfattar 1.900 elever.

V kap.

Brottslingsgruppen som helhet jämförd med motsvarande normalmaterial.

För att ge en allmän bild av framgången i skolan har jag räknat ut de gemensamma medeltalen för gruppen på 207 fall. (översiktstabell No. 3). I samma tabell finns motsvarande tal för jämförelsematerialet. Vid sidan av talen, som karaktärisera ungdomsbrottslingarnas population som helhet och som i detta fall intresserar, ger tabell No. 3 också medeltalen för stadspojkarna och landsbygdspojkarerna skilt för sig. Som indikatorer på framgången i skolan har jag tagit följande tal, vilka inom ramen för mitt material är lätta att räkna ut: medeltalet i kunskapsämnen, medeltalet i ordning, medeltalet i uppförande, antalet fall av sänkta vitsord i uppförande på sista klassen i procent av dem som fått dimissionsbetyg, antalet fall av sänkta vitsord i uppförande under hela skoltiden i procent av dem som fått dimissionsbetyg och antalet kvarstannanden i procent av dem som fått dimissionsbetyg. Om *samma elev* fått sitt vitsord i uppförande sänkt flera gånger har varje sänkning i statistiken betraktats som ett nytt fall. På grund av att materialet är så summariskt som det är har man varit tvungen att förfara på samma sätt i jämförelsematerialet.

Tabellen visar att medeltalen för ungdomsbrottslingarnas vitsord genomgående är lägre än motsvarande tal för jämförelsematerialet. Vidare framgår att ungdomsbrottslingarnas frekvensprocent för sänkta uppförandevitsord och för kvarstanning genomgående är högre än i det andra materialet. På grund av de tidigare nämnda allmänna förutsättningarna för krigstidsbrottsligheten, kan det hända att skillnaden inte framträder så skarpt som man kunde vänta om materialet vore samlat under normala år. Å andra sidan är jämförelsematerialet också från samma krigsår, då de yttre omständigheterna hade en menlig inverkan på skolarbetet överhuvud. I synnerhet sjönk vitsorden i uppförande och ordning. Under sådana omständigheter är även differenser av denna storleksordning att anse som betydande. I synnerhet måste kvarstanningsprocenten och procenttalet för sänkta vitsord i uppförande anses prognostiskt betydelsefulla. I jämförelsematerialet ingår också vitsorden för betygen för VI klassens hösttermin. Som synes understiger ungdomsbrottslingarnas prestanda genomgående också dessa medeltal. Då man beaktar att det är fråga om manliga ungdomsbrottslingar, är det givetvis av särskilt intresse att jämföra mitt material med de skolresultat, som normalmaterialets pojkar presterat. Beklagligtvis finns det skilda uppgifter för jämförelsematerialets pojkar endast i fråga om landsbygdsskolorna. Om man med ifrågavarande tal från normalmaterialet (de två sista spalterna) jämför motsvarande siffror för ungdomsbrottslingarna från landsbygden, framstår skillnaderna klarare än förut. Redan denna anspråkslösa del av jämförelsematerialet synes ge belägg för att pojkarna genomgående har sämre vitsord än flickorna. På grund av detta ledes man till slutsatsen att de skillnader mellan ungdomsbrottslingarna och jämförelsematerialet, som tabellen ådagalägger, också i andra punkter är *minimivärden*, som sannolikt skulle stiga om man kunde använda sig av ett rent manligt jämförelsematerial.

Tabell 3 låter också skillnaden i bedömningsprinciper mellan stad- och landsbygdsskolorna komma till synes. Skillnaden gäller såväl i avseende å bottslings- som jämförelsematerialet. Detta sakförhållande är ju för övrigt ett allmänt känt fenomen.*) Man kunde peka på att livet i staden i större utsträckning distraherar skolarbetet; man anser ju i allmänhet att stadsbarn är andligt livaktigare. Det är dock sannolikare att landsbygdsskolorna är mildare i sin bedömning. — Några intressanta skillnader mellan fördelningskurvan för stads- och landsbygdspojkarnas medeltal i kunskapsämnen må i detta sammanhang konstateras.

*) Oberoende av mig har doc. T. Husén för Sveriges vidkommande uppnått motsvarande resultat.

Landsbygdspojknas fördelningskurva är *ensidigare*, emedan den visar en brant sänkning från toppen i riktning mot de bättre prestationerna. Stadspojknas kurva har flere fall t. ex. vid 8.0–8.5. I detta avseende motsvarar skillnaden mellan stads- och landspojknas medeltal i kunskapsämnena alltså icke helt de olikheter, som intelligenstagningen ger vid handen.

VI. kap. Intelligensnivån och skolprestationerna.

I vilken mån beror ungdomsbrottslingarnas sämre skolprestationer på deras intellektuella defekter? Vilket är alltså förhållandet mellan intelligens och skolframgång i föreliggande material? Klarast och eftertryckligast framgår givetvis förhållandet mellan intelligens och skolprestationer hos dem, som måste placeras i hjälpskola. Av de intelligenta och normalt begåvade hade endast 2 % satts i hjälpskola, av de svagt begåvade 10 %. Man kan alltså anse att den gemensamma frekvensprocenten till största delen beror på fallen i den lägsta intelligensklassen. Stadspojknas andel i den höga frekvensprocenten har varit överväldigande stor, emedan det på landet i allmänhet inte finns möjlighet att flytta över en elev till hjälpskola.

Medeltalen i kunskapsämnena. Det är klart att sambandet mellan skolprestationer och intelligens kan exaktast klarläggas om man undersöker elevernas egentliga vitsord. Då blir det också möjligt att räkna ut korrelationer. Medeltalet i kunskapsämnena är givetvis den värderingsgrund, som bäst karaktäriserar skolprestationerna och som intimast hör ihop med intelligensnivån. Därför har jag försökt studera detta beroendeförhållande från olika sidor såsom av tabellerna framgår. Vid undersökningen har jag som bas använt både medeltalet från dimissionsbetyget (118 fall) och den grupp på 173 fall som tidigare beskrivits. För att särskilt studera *relationen mellan intelligensindex och kunskapsämnenas medeltal* har jag uträknat ordningskorrelationen för den grupp som omfattar de 173 fallen. Den bekanta *Spearman-formeln* gav som resultat *koefficienten* $+ 0.63$. Korrelationen mellan poängtalet för de egentliga intelligensfrågorna och dimissionsbetygets medeltal är $+ 0.58$. Det är principiellt viktigt att denna positiva korrelation kan ådagaläggas, emedan man annars kunde påstå — enär testen innehåller uppgifter som förutsätter skolkunskaper — att de som avbrutit skolgången just på grund av brottet nått sämre resultat i intelligenstagningen och inte på grund av intelligensbetingade orsaker. Det är intressant att *den högsta Spearman-korrelationen*, $+ 0.67$, råder mellan *intelligensindex och medel-*

talet för vitsorden i räkning och modersmål. Korrelationen rättfärdigar den hos oss någongång framförda åsikten att dessa vitsord har diagnostisk betydelse.

Alla uträknade korrelationer är betydande. De är av samma storleksordning som de vanligaste korrelationerna mellan olika uppgiftsgrupper i samma testbatteri.

Medeltalen för vitsorden i ordning och uppmärksamhet. Motsvarande skillnader mellan ungdomsbrottslingarna och jämförelsematerialet kommer till synes också i dessa medeltal. Brottslingarnas vitsord är genomgående mellan en halv och en enhet lägre än jämförelsematerialets vitsord. Särskilt kännbar är skillnaden mellan stads- och landspojknas vitsord i ordning. Att ungdomsbrottslingarnas sämre ordningsvitsord också beror på andra än intelligensbetingade orsaker kommer till synes därav att t. o. m. de intelligentare brottslingarnas medeltal inte uppnå jämförelsematerialets, medeltal för vårterminen, och endast med nöd och näppe överstiger höstterminens medeltal.

För alla intelligensklasser gäller att stadspojknas resultat är sämre och landspojknas bättre än det gemensamma medeltalet. I landspojknas grupp finnes ett stort »hopp« mellan medelmåttig och svag intelligens. De medelmåttigt begåvade har ett medeltal på 8.08 medan medeltalet för följande grupp är bara 6.53. Vitsorden för stadspojkarna sjunker jämnare och följer den sjunkande intelligensnivån. Bedömningen av dem synes vara objektivare.

Sänkt vitsord i uppförande. Tabell 4 visar att analogt resultat gäller för uppförandevitsordet. Trots att jämförelsematerial från stadsskolorna inte föreligger kan man ändå på basen av tabellen dra den slutsatsen att sänkta vitsord i uppförande på sista klassen är långt mera utmärkande för stadspojkarna. Tabell 3 ger vidare anledning till slutsatsen — den gäller åtminstone för pojkar — att mängden sänkta uppförandevitsord på dimissionsbetyget inte är lika med motsvarande antal för närmast föregående terminsbetyg; detta trots att skillnaden inte kan påvisas i jämförelsematerialet. Det är i allmänhet så att man strävar till att ge 10 i uppförande på dimissionsbetyget även om uppförandet inte varit klanderfritt. Därför anser jag, då det är frågan om ett material sammansatt av brottslingar, antalet sänkta vitsord i uppförande samt de upprepade vitsordssänkningarna hos samma elev vara mera symptomatiska än de uppgifter om uppförandet dimissionsbetyget ger. Med beaktande av detta har jag räknat ut huru många procent av ungdomsbrottslingarna, som fått sänkt i uppförande på VI klassen, (jämförelsematerial finns både från stads- och landsskolor), huru många procent som fått sänkt i uppfö-

Tabell 4.
Sänkt vitsord i uppförande under hela skoltiden hos fall, vilka genomgått högre folkskola (207 fall).

Intelligensgrad	1 gång	2 gånger	3 eller flere gånger	1 gång, %.
Intelligenta	6	—	—	25
Vanliga	15	6	2	25
Svagt begåvade	16	1	1	65
Debila	5	2	1	65
Summa	42	9	4	

rande under hela skoltiden (jämförelsematerialet från landsskolor), huru många procent av dessa som fått motsvarande sänkning 2 gånger, 3 gånger eller ännu flere gånger (jämförelsematerial saknas). Av siffrorna i tabell 3 framgår att sänkt vitsord i uppförande förekommer ungefär lika ofta i stads- som landsskolor. Några skillnader i bedömningsprincipen synes inte finnas i denna punkt. Tabellen visar att brottslingarna i 26 % av fallen har sänkt i uppförande under hela skolgången och i 10 % på VI klassens betyg överhuvud.

Procentsiffran 26 är tre gånger större än motsvarande tal för jämförelsematerialet. Sänkt betyg i uppförande har alltså symptomatiskt värde. Det är skäl att återigen påminna om följande omständigheter. För det första att siffran 26 % är uträknad på basen av ett material, vilket såsom olika fall upptar samma elevs vid skilda tillfällen sänkta uppförandevitsord. För det andra att alla frekvenstal, som berör brottslingarna, är minimala; emedan man för de flesta fp. fått tag i uppgifter för endast några få skolor. Tabell 4 visar att motsvarighet finns mellan intelligensnivå och det antal gånger uppförandevitsordet sänkts. Det bör uppmärksammas att av de mindre begåvades grupp debilerna 20 % fått sitt uppförandevitsord sänkt minst 2 gånger. Detta gäller både lands- och stadspojkarna. Också de intelligenta brottslingarna har en större frekvens sänkta uppförandevitsord än lika gamla elever i medeltal.

Kvarstannande på klassen. Tabell 5 visar — vilket ju är att vänta — att också kvarstannandet är beroende av intelligensnivån. Både i stads- och landspojkarnas grupp stiger procenten kvarstannare med sjunkande intelligensnivå. Det väcker uppmärksamhet att landspojkarnas procent av sådana som 2 gånger stannat på klassen är mindre. Tredubbla kvarstannare finns inte alls bland dem. Jämförelsematerialets proportioner är i detta avseende desamma. För dem som fått

Tabell 5.
Olika gånger i klassen kvarstannade, vilka erhållit avgångsbetyg,
i % av samtliga med avgångsbetyg.

Intelligensgrad	1 g. kvarst.	2 g. kvarst.	3 g. kvarst.
Intelligenta	25	4	4
Vanliga	25	5	—
Svagt begåvade	40	15	5
Debila	75	10	10

dimissionsbetyg är procenten av engångskvarstannare c:a 50 %, av dubbla kvarstannare 20 %, av dem som stannat tre eller flere gånger 5 %. Av de 194 ungdomsfångar, som Stury undersökt, var antalet kvarstannare (en eller flere gånger) 24.3 %. Procenttalen i vår tabell 5 samt jämförelsetalen från tabell 3 förefaller, jämförda med Sturys och Gruhles tal, att vara väl höga. Procenttalen för mitt material uppnår ju nästan frekvenstalen för Sturys fall. Skillnaden beror åtminstone delvis på olika uträkningsmetoder.

Det är skäl att ännu en gång påpeka att skillanden mellan ungdomsbrottslingarna och jämförelsematerialet i antalet sänkta uppförandevitsord och antal kvarstannare är särdeles betydande. Enligt urvalsmetoden för *jämförelsematerialet* påverkas talen i tabell 3 av de svagare eleverna (emedan siffrorna för dem som avbrutit skolan förhöjer procenttalen som hänföra sig till totalantalet elever med *dimissionsbetyg*). Däremot representerar brottslingsmaterialets procenttal endast de bästa, ty det är givetvis så att blott de relativt sett mera framstående eleverna kommer upp till VI klassen.

Trots felkällorna blir skilladen fullt övertygande mellan ungdomsbrottslingarna och kontrollmaterialet.

VII kap.

Sambandet mellan intelligens och antalet kamrater vid den brottsliga handlingen.

För att utröna på vilket sätt antalet kamrater vid brottets begående sammanhänger med intelligensnivån har jag indelat mitt material i fyra grupper: första gruppen, brottet utfört ensam, andra gruppen, tillsammans med en kamrat, tredje gruppen, tillsammans med 2—3 kamrater, fjärde gruppen, tillsammans med flere än tre kamrater. I de fall fp. tillhör den fjärde gruppen har jag använt benämningen

gruppbrottlighet. Anmärkningsvärda differenser förekommer endast mellan å ena sidan gruppen av dem som varit ensamma vid brottets förövande och å andra sidan gruppen av fpp. som vid brottets begående handlat tillsammans med flere än tre kamrater.

Procenttalet för ensamma brottslingar stiger och procenten av gruppbrottslingar minskar med sjunkande intelligensnivå. Speciellt intressanta i detta sammanhang är ändå skillnaderna mellan stads- och landspojkar. Procenttalet för de svagare begåvade landspojkar, som förövat sitt brott ensamma är särdeles högt medan hos stadspojkar ingen klar differens kommer fram. Den högsta procenten gruppbrottslinger finns i de intelligentaste stadspojkaras grupp (40 %). Hos landspojkar kan i denna punkt inga nämnvärda differenser påvisas. Det är synbarligen å ena sidan så att gruppbrottlighet är en brottsform som speciellt utmärker stadspojkar, å andra sidan synes, så vitt man kan döma på basen av detta ringa material, de intelligentaste vara mera ägnade för gruppbrottlighet, de mindre begåvade mera för brott på egen hand.

Den skillnad som kan konstateras mellan stads- och landspojkar, är, ur en viss kriminalistisk synvinkel, av principiell betydelse. Man kan nämligen påstå att ett slags »naturligt urval« gör sig gällande i avseende å de intelligenta, ensamma brottslingarnas frekvensprocent. *Det är sannolikt så att procenten av senare uppklarade brott begåvna av intelligent brottslingar är större om den intelligent brottslingen arbetat tillsammans med flere kamrater, än om han opererat på egen hand. De dummare pojkar återigen bli måhända lättare avslöjade om de utfört sitt brott ensamma.* Exner hänviser ju till förekomsten av ett sådant urval då han talar om procenttalen för de intellektuellt tröga förbrytarna. Man torde dock inte kunna tänka sig att gruppbrott förövade av intelligent brottslingar i mindre utsträckning skulle uppklaras på landsbygden än i städerna, varför nämnda kriminalstatistiska fenomen inte räcker som förklaring av mina resultat, även om det i någon mån har kunnat inverka på dem. Det synes mig som om man inte i tillräcklig grad uppmärksammat ovanberörda förklaringsmöjlighet.

Beroendeförhållandet mellan intelligensnivå och antal kamrater vid brottets förövande är till en början förståeligt om man beaktar uppbyggnaden av den intellektuellt begränsades personlighet. Han är benägen för kortslutningsreaktioner, för omedelbara och oöverlagda handlingar. T.o.m. blott och bart den aktuella situationens lockelse kan leda honom t.ex. till plötsliga egendomsbrott, varvid förövaren *inte ens har tid* att skaffa sig kamrater.

För det andra förutsätter kollektivt förövade brottshandlingar att

deltagarna tillfredsställer vissa krav på intelligens. En liga sammansatt av ungdomsbrottslingar är redan ett egenartat samfund, ett socialt fält, som kräver av sina medlemmar, om de skall ha framgång, att de kan handla med långa spännvidder. Om samhällsdugligheten är nedsatt på grund av intelligensdefekter, kommer bristerna till synes också i ett sådant för brottslingar relevant samfund.

VIII. kap.

Brottets art och utförande som symptom på intelligensnivån.

I den kriminologiska litteraturen är det brukligt att tala om några *brottsgrupper*, vilka på ett bestämt sätt svarer mot brottslingens intelligensnivå. Exner och Burt anger vissa slag av brottslighet, som är utmärkande för intellektuellt defekta personer. Andra brottslag kallas av dem »de intelligentas brottstyper«. Brott av den första kategorin är framförallt sedlighetsbrott mot barn, tiggeri och lösdriveri. Man har också brukat anse att mordbrand är ett brott som i allmänhet utförs endast av mindre begåvade. »Intelligenta brott« är framförallt de olika slagen av egendomsbrott, utom kortslutningsartat snatteri, stöld och inbrott. Det är alltså i huvudsak fråga om handlingar, som begås i samband med ekonomisk verksamhet och som syftar till olaglig profit på andras bekostnad. Goda exempel på sådana slag av brott är bedrägeri i olika former, försnillning och förfalskning. Ett sakförhållande som delvis förklarar att de olika brottslagen förutsätter olika intelligensnivåer är ett ofta omnämnt drag i de intelligensdefektas beteende, nämligen deras obekymrade inställning och deras brist på hämningar. Vi sidan om dessa *omedelbara verkningar* av de personliga dragen hos individer som är olika i intellektuellt avseende, måste man också komma ihåg de s. a. s. *indirekta verkningar* de olika intelligensnivåerna för med sig: det är svårt eller omöjligt för personer av vissa intelligensklasser att uppnå en sådan ekonomisk position att de skulle ha tillfälle till bedrägeri, försnillning eller förfalskning.

Då man i mitt material söker efter dylikt samband mellan brottets art och förövarens intelligensnivå märker man snart att ingen större skillnad i detta avseende är konstaterbar mellan de egentliga brottsgrupperna. Vi måste igen hänvisa till den ofta påpekade särarten hos mitt krigstida material. Som tidigare visats är det i huvudsak endast brottsgruppen stöld i olika former, som under krigstider oproportionerligt sväller ut.

Frekvensen av stöld bland de brott, som ledde till dom över ungdomsbrottslingarna åren 1943–1945 är mycket stor. Ökningen av

tjuvar är så dominerande att den »suddar ut« alla nyanskillnader i förövarens intelligensnivåer och i den kortslutningsartade naturen hos brotten, nyanser som skulle komma till synes om förhållandena varit normala. Då stöld i sådan utsträckning blir det allmännaste brottet synes det inte vara stor skillnad om förövaren varit intelligent eller mindre begåvad, normalt intelligent eller debil.

Till pålitligare resultat kommer man genom att räkna ut frekvens-talen t.ex. för de mera sällsynta egendomsbrotten, för sedlighetsbrott, för mordbrand o.s.v. Om man använder psykiatrikerns intelligens-indelning blir resultaten följande (tabell 6). Som synes är bilden trots detta enhetlig i avseende å de olika intelligensklasserna. 3 % av alla intelligensklasser utom de imbecilla är rånare. Materialet omfattar 2 fall av *mordbrand*. Den ena mordbrännaren tillhör de intelligentas grupp, den andra de debilas.

Tabell 6.
De relativa frekvensen av vissa brott enligt
intelligensgraderna i %. (207 fall).

Intelligensgrad	Inbrott	Sedl. brott.	Bedr., försn., förfalsk.
Intelligenta	10	4	8
Vanliga	8	2	3
Svagt begåvade	—	3	—
Debila	8	6	3
Imbecilla	10	10	—

Utom dessa relativt små differenser finns det likväl en kännbar och i ögonenfallande skillnad. Det framgår tydligt att brottsligheten i de högre intelligensklasserna är formrikare, att en större variation af brottsligheten förekommer, medan de outvecklades brott är begränsade till några få grundtyper.

Man får en klarare och mera träffande uppfattning av brottslingarnas intelligens genom att undersöka *hur brottet utförts*. Denna metod ger en bättre bild av förhållandet än vad som är fallet på basen av indelningen i brottsgrupper. T.o.m. dåd, som hör till samma brottskategori, begås på karaktäristiskt olika sätt beroende på förbrytarens intelligensnivå.

För att belysa saksförhållandet skall vi i det följande undersöka några fall, av vilka framgår att samma brott utförts enligt metoder, som på ett karaktäristiskt sätt skiljer sig från varandra beroende på förövarens intelligensnivå. Jag har för det första valt ut en serie stöl-

der och för det andra en serie sedlighetsbott, emedan dessa båda brottslag är representerade i alla intelligensklasser. För enhetlighetens skull hör alla stölder till kategorin *brott begåna ensam*.

Intelligent 17-åring. Landspojke. Intelligensindex 96/130, dimissionsbetygets medeltal 7,71. Ynglingen känner väl til en arbetarbarack, som ligger nära hans bostad. En natt bryter han sig in i barackens skafferi. Brottet måste anses väl förberett. I två papplådor transporterar han en del födoämnen till en närbelägen lada och gömmer dem där. Senare säljer han sitt byte i små partier till »svarta börsen«.

Normalt intelligent 17-åring. Stadspojke. I-index 80/130, dimissionsbetygets medeltal inte bekant. Då han en gång besöker Seinäjoki sation märker han att en berusad fältväbel glömmer sin kappsäck efter sig. Han lägger saken på minnet och går följande morgon för att avhämta kappsäcken och påstår att den tillhör honom. Han lyckas också få kappsäcken. En del av innehållet, som består av mat och kläder, använder han själv, resten säljer han.

Mindre begåvad 18-åring. Stadspojke. I-index 48/130, dimissionsbetygets medeltal 6,0. Då han är på resa, för att skaffa sig arbete kommer han till en liten stad. I förrummet i stadens postkontor ser han en ulster, som han utan vidare far iväg med. Samma dag på kvällen blir han själv bestulen på ulstern.

Debil 16-åring. Stadspojke. I-index 48/130, dimissionsbetygets medeltal 5,43. Då han besöker en bastu ser han i omklädningsrummet ett par skor, som tilltalar honom. Han byter ut skorna mot sina egna och promenerar omkring på hemstadens gator i de stulna skorna. De avslöjar honom inom kort för polisen.

Imbecill 16-åring. Landspojke. I-index 36/130, har inget dimissionsbetyg. Han har kunnat ha anställning som drängspojke hos lantbrukare X och under dennes överinseende utfört enklare arbeten. Plötsligt flyger det i honom att han skall ansluta sig till luftvärnet i en närbelägen stad och han börjar tigga respengar av husbonden. Husbonden, som genast förstår att planen är omöjlig, vägrar att ge pengarna. En morgon knycker pojken utan att tänka närmare efter 2000 mk från ett par byxor, som hänger på en spik i stugan och rymmer iväg på sitt äventyr.

Sedlighetsbrotten visar, att objektet för den dömdes sexuella drift på ett karaktäristiskt sätt beror på brottslingens intelligensnivå.

Intelligent 17-åring. Stadspojke. I-index 87/130, dimissionsbetygets medeltal 6,86. Tillsammans med en större pojkhop stänger han efter gemensam överenskommelse vägen för en studentska, som cyklar ensam. Pojkarna kastar omkull henne på marken och försöker begå våld mot hende efter att delvis ha klätt av henne.

Normalt intelligent 16-åring. Stadspojke. I-index 83/130, dimissionsbetygets medeltal 6,57. Då han promenerar omkring i Helsingfors med fyra andra pojkar, slår han sig på stationen i slang med två flickor, vilka pojkarna tillsammans för till Kaisaniemi park. Med den yngsta flickan, som är ändast 14 år, övar de halvt med våld otukt.

Mindre begåvad 16-åring. Stadspojke. I-index 58/130, har inte dimissionsbetyg. Pojkens intresse väcks av en på orten boende sinnesslö flicka. Han beslutter med en kamrat att »undersöka flickan«. Samtidigt övar han otukt med henne.

Debil 17-åring. Stadspojke. I-index 52/130, har inte dimissionsbetyg. Efter

att till sent på kvällen ha varit på ett bröllop, avlägsnar han sig tillsammans med en flicka som ansätts av två berusade män. Hon tyr sig till honom och de går tillsammans till en ria. De berusade följer likväl efter och har könsungänge med flickan. Den debila pojken försöker göra samma sak, men misslyckas och blir anklagad för sedlighetsbrottet.

Imbecill 16-åring. Landspojke. I-index 16/130, han intet dimissionsbetyg. Fp. är drängspojke på en lantgård och sköter bl. a. stallkarlens åligganden. En dag överraskar hushonden honom, då han försöker idka samlag med en häst.

I de olika sätten att utföra dessa handlingar, som juridiskt ofta anses identiska, kommer hela det intellektuella livets gradskala till synes.

IX. kap.

Psykopati och intelligens.

Undersökningen har nu uppnått det stadium där det blir möjligt att besvara frågan som indelningsvis framkastades i I kapitlet såsom utgångspunkt för hela detta forskningsförsök. Det torde inte kunna förnekas att undersökningen tydligt ådagalagt att också intelligensnivån hos en individ i det sociala fältet på ett säreget sätt inverkar på hans samhällsduglighet, på hans glidande in i kriminaliteten och på talrika detaljer i hans brottsliga handlingar — ävenom man undersöker intelligensen i görligaste mån oberoende av andra personlighetsdimensioner. Visserligen framstår detta sammanhang mellan intelligensnivå och bristande samhällsduglighet såsom oväntat lindrigt i skenet av den egentliga intelligensprövningen. Men beroendeförhållandet kan tydligare konstateras om man använder psykiatrikerns indelning i intelligensgrupper och i synnerhet om skolprestationerna tas till bakgrunden för klassificeringen.

Jag är alltså på grundvalen av mina resultat benägen, att anse sambandet mellan intelligens och brottslighet verkligare och omedelbarare än det begränsade beroende Exner anser sig kunna gå med på. Utom de redan nämnda personlighetsdragen, som sammanhänger med intelligensdefekter, betydelsefulla för samhällsduglighetens nivå, kan man ännu ytterligare peka på några andra. Dessa har av Gruhle behandlats i en liten skrift. Han anser frånvaron av hämningar vara den betydelsefullaste förutsättningen för kriminaliteten vid bristande intelligensutveckling. Intelligensdefekta förbrytare förefaller av dessa orsaker ofta råa och grymma. Han indelar på basen av denna sociala betraktelse de i egentlig mening svagsinta i två typer: *eretiska och torpida svagsinta*. De förstnämnda råka i sociala konflikter emedan de hemfalla åt ett *överskott av impulser*, hos de senare återigen är *impulserna för tröga* för att utlösa meningsfulla handlingar. Men Gruhle har också påpekat, att det i allmänhet är omöjligt, att skilja

mellan de medelbara och omedelbara orsakerna till de svagsintas kriminalitet, emedan växelverkan mellan anlag och miljöomständigheter i deras liv i särdeles hög grad gör sig gällande.

Det är skäl att på denna punkt av undersökningen ta upp en av Exners förklaringsmöjligheter till behandling i skenet av mitt material. Exner anser alltså, att intellektuell undermålighet endast är ett fenomen, som ofta förekommer jämsides med kriminalitet — de intellektuella prestationerna skulle sålunda fördela sig på samma ensidiga sätt i hela den befolkningsgrupp, från vilken brottslingarna till största delen rekryteras. Han menar därför, att de egentliga orsakerna till brottslighet är vissa avvikande drag i karaktären. Enär i vårt land råder allmän skolplikt, torde folkskoleeleverna i en stor industriort som Tammerfors kunna anses väl representera alla delar af landets befolkning. Resultaten av en intelligenstestning med mer än 800 elever från Tammerfors, visar inte att det finns mera intelligensdefekta — — åtminstone inte i ett dylikt material — än i vilken slumpartad fördelning som helst. För att falsifiera Exners påstående fordras det likväl, at man kan jämföra resultaten från skolor, som representerar olika sociala skikt. Därför är hänvisningen till medeltalen för alla *dessa* skolor inte fullt tillförlitlig. Men däremot må återigen påpekas, att ungdomsbrottsligheten under krigsåren i rätt hög grad spred sig till breda befolkningslager.

Vårt motargument med avseende å den Exnerska förklaringsprincipen blir dock otillfredsställande, om vi inte samtidigt försöker kullkasta hans positiva förklaring: att intelligensnivåns »skenbara inverkan« beror på samtidigt verksamma karaktärsdefekter.

Psykopatin anses vara den karakterologiska defekt, som kännbarast inverkar på individens kriminalisering. Exners påstående ger därför anledning till att undersöka, huru psykopaterna i mitt material fördelar sig på olika intelligensklasser. Om hans påstående är riktigt, borde frekvensen av psykopater vara störst i de lägsta intelligensgrupperna. Vilka, som är psykopater, har bedömts på basen av fängelsepsykiatrikerns diagnos. Den sista spalten i tabell 7 anger huru många fpp. inom varje »intelligensklass« är att betrakta som psykopater. Psykopater finns i ungefär samma proportioner i alla intelligensklasser. De resultat, som uppnåtts med mitt material, bestyrker alltså inte ens i denna punkt Exners påstående.

På samma sätt som jag redogjort för fängelsepsykiatrikerns intelligensindelning, skall jag i det följande ange det väsentligaste av vad som i detta sammanhang avsetts med begreppet psykopat.

Psykopatin har satt spår i karaktären i den mån individen är behäftad med starkt avvikande drag, som är medfödda eller som här-

Tabell 7.
Materialets fördelning enligt intelligensgrad (194 fall).

Klass	Antalet	Ps.pat.
0- 10	—	—
11- 20	9	2
21- 30	7	2
31- 40	12	3
41- 50	26	11
51- 60	26	14
61- 70	26	13
71- 80	42	23
81- 90	27	9
91-100	14	6
101-110	4	2
111-120	1	1
121-130	—	—
	194	86

stammar från den tidiga barndomen. På grund av dessa drag reagerar individen ständigt mot omgivningen på sådant sätt, att han antingen själv lider därav eller orsakar andra lidande. Vid definitionen av den grupp psykopater, som ur synpunkten av individens samhällsduglighet är av betydelse, har alltså tyngdpunkten lagts på det sociala momentet. Emedan intresset i detta sammanhang är koncentrerat på kriminaliteten kan vi begränsa oss till de *asociala* psykopaterna, d.v.s. de psykopater, vilkas reaktioner inte är i konformitet med samhällets beteendenormer. I det föregående har hänsyn tagits — vid sidan av dessa egentliga psykopater — också till sådana individer, som uppvisar tydliga psykopatiska drag. Hos dem framträder egenheterna i personlighetens struktur visserligen svagare men de kommer snabbt till synes om omständigheterna är ogynnsamma.

Det är tre grupper af indikatorer, som fängelsepsykiatrikerens diagnos av psykopater grundar sig på, nämligen:

- 1) på uppgifter, som man erhållit om fp., om hans släkt och beteende.
- 2) på fp:s levnadshistoria.
- 3) på den bild man får av fp. vid undersökningen och på det omelbara helhetsintrycket.

Mitt material omfattar 46 egentliga psykopater och 45 individer med tydliga psykopatiska drag, sammanlagt 91 eller 44 %.

Som jämförelse må nämnas, att Exner, då han definierar psykopatin, speciellt pekar på misstaget, att betrakta den som en sjukdom.

»Psykopatin är en avvikelse från det vanliga, inte en sjukdom.« Då han beskriver de avvikande drag, vilka det är fråga om, lägger också han vikt vid, att en psykopat antingen själv lider eller förorsaker störingar i sin sociala omgivning. De statistiska uppgifter Exner ger är av intresse. Enligt honom är psykopatprocenten för de engång straffade 14.5, för två gånger straffade 18 och för »vaneförbrytarna« 40-99.

Vid noggrannare indelning av psykopater, följer man ofta *Schneiders* klassificering. I vidsträckt delar av den kriminologiska litteraturen, i vilka vi inte här har tillfälle att fördjupa oss, är *Schneiders* indelning den vanligaste.

Tabell 8.
Fördelningen av psykopaterna i hela materialet
enligt intelligensgrad (207 fall).

Intelligensgrad	%
Intelligentia	35
Vanliga	50
Svagt begåvade	60
Debila	25
Imbecilla	20

Den lagbundenhet, att psykopatin relativt sett inte är rikligast företrädd i de lägsta intelligensklasserna, kan studeras i tabell 8, som följer psykiatrikerns intelligensindelning. Emedan man kan anta, att den psykopatiska strukturen vid sidan av intelligensnivån och arbetslusten inverkar på de höga frekvensprocenten för kvarstannare i den lägsta intelligensklassen, har jag räknat ut en tabell (tabell 9), av vilken framgår huru många psykopater per intelligensgrupp (samt motsvarande procent) det finns bland dem, som stannat kvar på klassen en, två eller tre gånger. Också denna tabell liksom tabell 7 ger vid handen att dimensionen för karaktärsdefekter är rätt oberoende av dimensionen »bristande intelligens«.

Man må dock akta sig för att dra allför radikala slutsatser på basen av den oavhängighet mellan intelligensnivå och karaktär, som utgör resultatet av min undersökning. Människan som levande och handlande social varelse är i alla fall en *organisk helhet*. Det är omöjligt, att i det verkliga samhället isolera en eller annan sida från denna helhets funktioner och behandla detta drag skilt från övriga faktorer. Att behandla intelligensnivån och skolprestationerna som isolerade självständiga personlighetsföreteelser, kan visserligen vara

Tabell 9.
 Frekvensen av psykopaterna bland kvarstannade,
 vilka erhållit avgångsbetyg. (207 fall).

Intelligensgrad samt kvarstannat i klassen			Kvarstannade med avgångsbetyg	Av föregående psykopater	
				n	%
Intelligenta	Kvarstannat	1 g.	5	1 } 1 }	35
	»	2 »	-		
	»	3 »	1		
Vanliga	Kvarstannat	1 g.	14	3 } 2 }	30
	»	2 »	3		
	»	3 »	-		
Svagt begåvade	Kvarstannat	1 g.	5	3 } 1 }	60
	»	2 »	2		
	»	3 »	1		
Debila	Kvarstannat	1 g.	5	1 } 1 }	35
	»	2 »	-		
	»	3 »	1		

ändamålsenligt för att understryka de intellektuella förutsättningarnas betydelse för samhällsdugligheten.

Härvid bör man icke glömma, att det är frågan om en ur vetenskaplig synpunkt nödvändig schematisering och rationalisering av livets rika verklighet. I samhällslivet kommer den intellektuella nivån inte på ett så ensidigt och tydligt sätt til synes. — Redan Gruhle varnar för missuppfattningen att de störningar som svagsinthen ger upphov till skulle begränsa sig till de intellektuella funktionerna. Ur kriminalpsykologisk synpunkt är det betydelsefullt att konstatera, att svagsinthen ofta är förknippat med ett *torftigt känsloliv*. Vi kommer alltså, trots allt, till frågan om växelverkan mellan intelligens och karaktär. I detta sammanhang är det värt att beakta att knappt en tredjedel av psykopaterna i Lunds material var normalt intelligenta och att endast två var intelligenta i mitt material.

I ovan angivna frekvenstal för psykopaterna döljer sig måhända en metodisk svaghet. Till en del kan den anses förklara varför psykopaternas procenttal är så låga i grupperna under de mindre begåvade. Det förhåller sig nämligen så, att, om psykiatrikern genom sin undersökning konstaterat att en ungdomsfånge var verkligt svagsint, gjorde han inte speciellt anteckningar om dennes karaktärolo-

giska abnormiteter, emedan intelligensdefekterna ur behandlings-synpunkt i så fall var av dominerande betydelse.

Slutligen skall vi påminna om det faktum, att mitt material tydligare skiljer sig från det normala kontrollmaterialet i fråga om skolprestationerna än med avseende till intelligensnivån och att de intelligentaste ungdomsbrottslingarna i vissa stycken klarat sig sämre i skolan än vad som är fallet med folkskoleelever i allmänhet (t.ex. är deras procent av engångskvarstannare större). Detta tyder på, att intelligensdefekterna — även om de direkt såsom ådagalagt spela en betydande roll för samhällsdugligheten — ofta gestalta sig till en avgörande orsak till ungdomsbrottsligheten först då de förekommer i samband med vissa negativa karaktärologiska och miljöbetingade faktorer.

Kai von Fieandt

Sammanfattning.

1) *Undersökningsmaterialet* bestod av 207 unga manliga brottslingar från åren 1943—1945, som Fängelsedomstolen begärt utlåtande om och som därför undersökts med psykiatriska och psykologiska metoder. Materialet återspeglar den särprägel, som kännetecknar Finlands krigstida ungdomsbrottslighet. Av de undersökta har 194 intelligensprövats och i 173 fall har diagnosen kunnat bygga på det sista folkskolebetyget eller dimissionsbetyget. Materialet fördelar sig efter »huvudsaklig skolgångsort» på följande sätt: 127 från städer och med dem jämförliga tätorter samt 80 från den egentliga landsbygden. Pojkarnas ålder var 15—21 och medelåldern 16,9 år. 92 % av dem hade gjort sig skyldiga till stöld i någon form, 3 % till misshandel, 3 % till sedlighetsbrott och 1—2 % till försnillning, förfalskning eller bedrägeri.

2) *Undersökningsmetoden.* Fängelsepsykiatrikern hade för prövningen av intelligensen hos dylikt material utvecklat en speciell metod, som vi i det föregående utförligt redogjort för. Forskningsarbetet för denna undersökning över de 207 manliga ungdomarnas brottslighet utsträcktes utöver fastställandet av intelligensnivån till att omfatta alla tillgängliga domstolsprotokoll och alla protokoll från psykiatriska undersökningen. Vidare införskaffades kompletterande uppgifter av lärarna om varje fp:s skolprestationer. Det visade sig att materialet strängt taget är för litet för att i alla hänseenden vara statistiskt signifikativt. Materialets krigstida karaktär medför att det inte är representativt för en längre tidsperiod. Enär en fullständig statistisk behandling var omöjlig har jag på annat sätt försökt påvisa, huru frekvenstalen för samhällsduglighet genomgående sjunker då man följer dem från den högsta intelligensklassen till den lägsta. Detta faktum kvarstod trots att materialets indelning i olika intelligensgrader utfördes enligt olika principer. Sålunda använde jag som indelningsgrund vid en behandling fängelsepsykiatrikerns indelning i intelligensklasser, vid en annan intelligensindex direkt ur testningsprotokollen (lägsta möjliga poängtal 0, högsta 130) och vid en tredje klassificering medelvitsordet på skolbetyget. Korrelationen mellan de olika kriterierna för samhällsduglighet var klart positiv.

3) *Jämförelsematerialet.* För att utröna betydelsen och bevisvärdet av de uppnådda resultaten, samlades ett urvalsfritt kontrollmaterial ur samma åldergrupper som undersökningsmaterialet. Kontrollen av intelligensnivå och av skolframgång byggdes på två skilda populationer. Jämförelsematerial för intelligensindexens fördelning erhöll vi genom att undersöka elever på I-IV klassen (högre folkskolan) i sex skolor samt 104 värnpliktiga rekryter. Kontrollmaterialet för framgång i skolan samlades från fyra skolor i Helsingfors och från 32 på landsbygden.

4) *Resultaten.* I fråga om ungdomsbrottslingarnas intelligens infaller fördelningskurvans topp vid något lägre värden än hos jämförelsepopulationen. Differensen är dock mindre än väntat. Vårt material skiljer sig knappast från genomsnittsbefolkningen. I kurvornas *form* finns det däremot en karaktäristisk skillnad. Då man från toppen går mot de lägre värdena är brottslingarnas fördelningskurva mindre brant. Fördelningsfiguren är alltså osymmetrisk åt vänster. *Fördelningskurvan för framgång i skolan har en fullständigt motsvarande form.* Likheten ifråga om intelligensens fördelning kan förklaras genom materialets krigstida karaktär. Utöver de under alla förhållanden typiskt brottsliga individerna innehåller materialet »normala» d.v.s. individer, vars kriminalitet relativt tydligt sammanhänger med krigstida undantagsförhållanden. Det är måhända just de sistnämnda brottslingarna, som inom hela materialet inverkat höjande på medeltalet för intelligensen så att detta värde ungefär sammanfaller med motsvarande siffra för en utvald population i samma ålder. I fråga om framgången i skolan är däremot skillnaden mellan de kriminella och kontrollmaterialet fullt övertygande. Det är tydligen för skolframgången väsentliga karaktärologiska faktorer som påverkar resultatet. Ungdomsbrottslingarnas medelbetyg är i gemen lägre än hos kontrollpopulationen. Vidare är frekvensen av sänkta vitsord i uppförande och kvarstannare större. Korrelationen mellan framgång i skolan och intelligens är dock + 0,63 (Spearman). I kunskapsämnen är skillnaden mellan de olika intelligensgruppernas medeltal stundom ett helt vitsord, nämligen om hela materialet indelas efter intelligensgrad i tre grupper, så att den mellersta ungefär är lika med summan av de båda övriga. Betygen i *ordning* och *uppmärksamhet* är bland brottslingarna genomgående 0,5-1 vitsord lägre än hos jämförelsematerialet.

26 % av brottslingarna har någongång under skoltiden haft sänkt betyg i uppförande. Procenttalet är tre gånger större än hos den godtyckligt valda populationen. Även beträffande de intelligentaste är ifrågavarande procenttal mycket större bland ungdomsbrottslingarna. Om en individ en gång stannar kvar på klassen eller en gång får sänkt i uppförande kan man inte dra några slutsatser om en förlångsammat utveckling i intelligenshänseende. Två kvarstannanden eller två gånger sänkta uppförandevitsord torde däremot vara indikatorer på defektet i intelligensen.

De intelligensbetingade differenserna kommer däremot väl till synes i det dagliga livets arbetsprestationer. De intelligenta visar en *större tenasitet* i arbetet. 55 % av de imbecilla tjänstgör på samma arbetsplats mindre än 3 månader. 5 % av de intelligenta var *arbetslösa vid tiden för brottets begående*, medan motsvarande procenttal för de mindre begåvade är 30.

Imbecillerna utför vanligen sina brott ensamma (disposition för korta spännvidder), medan gruppbrottlighet är vanlig bland de intelligenta.

Huru intelligensnivån kommer fram i *sättet att begå brott* har jag belyst med flere exempel.

Enligt psykiatrikerns diagnos var 44 % av materialet psykopater. Deras fördelning på olika intelligensgrader följer vackert den allmänna fördelningskurvan för intelligensindex. I alla intelligensgrader finns det sålunda psykopater i samma proportion.

Resultaten ådagalägger att intelligensnivån är en i högsta grad beaktansvärd betingelse för de defekter i samhällsdugligheten, vilka vi kallar brottslighet. Det är dock inte möjligt att helt bortse från övriga djupare liggande personlighetsfaktorer vid undersökningen av intelligensen som betingelse för brott. Det är ju påfallande, att ungdomsbrottslingarna skiljer sig från jämförelsepopulationen i ännu högra grad beträffande framgången i skolan än beträffande intelligensen.

Litteratur:

- Ahnsjö, Sven:* Delinquency in girls and its prognosis. Acta Paediatr. Vol. XXVIII, Suppl. III. Lund 1941.
- Brown, J. F.:* Psychology and the social order. An introduction to the dynamic study of social fields. New York 1936.
- Burt, Cyril:* The young delinquent. London 1925.
- Caldwell, M. G.:* The intelligence of delinquent boys. Committed to Wisconsin Industrial School. J.CrimLaw 20, 1924. Sit enl. Exner.
- Exner, Franz:* Kriminalbiologie in ihren Grundzügen. Hamburg 1939.
- v. Fieandt, K.:* I: Om unga förbrytares inställning under intelligensprovet. Årsbok för socialpsykiatri. 1942—45. Helsinki 1946.
- II: Suojelukasvatusyistä Helsingin kaupungin huostaan otettujen lasten ja nuorten henkilöitten ikä, älykyys, luonnetyyppi ja sijoitus. Helsingin kaupungin toimeksiannosta suoritettu psykologinen tutkimus. Liitteet kaupunginvaltuuston pain. asiak. n:o A v:lta 1946. Liite Ia.
- III: Yhteisöön sopeutumattomuus persoonallisuuspsykologisena oireena. Huoltaja n:o 10—11, 1946.
- Gruhle, Hans W.:* I: Die Ursachen der jugendlichen Verwahrlosung und Kriminalität. AbhGesKrim Heft I. Berlin 1912.
- II: Imbezillität, HWB I., 711—714.
- Hellpach, Willy:* Mensch und Volk der Grossstadt. Stuttgart 1939.
- Hinkkanen, A.:* Koulumenesitys ja elämänura. Tutkimus Turun Suomalaisen Klassillisen Lyseon oppilaista vv. 1888—1917. Ann. Universitatis Turkuensis, Ser. B Tom. XXVII, Turku 1944.
- Hoffner, Manfred:* Kriminalität und Schule. Eine Untersuchung über das Verhalten von 163 straffällig gewordenen Minderjährigen während ihrer Schulzeit. KrimAbh XVII. Leipzig 1932.
- Husén, Torsten:* Folkskolebetyg, skolförhållanden och intelligensstandard. Skola och Samhälle, 1946.
- Kaila, Martti:* I: Rikoksenuusijain sielullisesta rakenteesta. Lakimies 1932.
- II: Nuorisirikollisuuteen ja vajaakykyisiin rikoksentekijöihin kohdistuvat rikosoikeudelliset toimenpiteet uusintarikollisuuden ehkäisykeinona. Lakimies 1938.
- III: Über die Durchschnittshäufigkeit der Geisteskrankheiten und des Schwachsinns in Finland. ActaPsNeur XVII, Fasc. 1. Copenhagen 1942.
- IV: Vaarallisten rikoksentekijäin eristämisestä. Lakimies 1944.
- V: Vaarallisista rikoksenuusijoista v. 1932 annetun lain täytäntöönpanosta. Lakimies 1945.
- VI: Nuorisirikollisuus ja sota. Suomalainen Suomi 1945.
- VII: Nuorisirikollisuuden syyt yksi lötutkimuksen valossa. Helsinki 1946.
- Kaila, Eino:* Persoonallisuus. Helsinki 1938.
- Kerscher, Karl:* Verbrechen und Verwaisung. KrimAbh XXIX. Leipzig 1937.

- Kinberg, Olof*: I: Aktuella kriminalitetsproblem i psykologisk belysning. Stockholm 1930.
II: Varför bli människor brottsliga? Kriminalpsykologisk studie. Stockholm 1935.
- Kohnle, Edgar F.*: Die Kriminalität entlassener Fürsorgezöglinge und die Möglichkeit einer Erfolgsprognose. KrimAbh XXXIII, Leipzig 1938.
- Lazarsfeld, F.*: Statistisches Praktikum für Psychologen und Lehrer. Jena 1927.
- Lewin, Kurt*: I: Die psychologische Situation bei Lohn und Strafe. Leipzig 1931.
II: A dynamic theory of personality. New York 1935.
- Lund, David*: Über die Ursachen der Jugendasozialität. Kriminalpsychologische und soziale Untersuchungen mit Einschluss von Familienforschungen in Schweden. Uppsala 1918.
- Petersein, Elisabeth*: Schulbewährung und Lebensbewährung. Düren-Rhld 1930.
- Ribskog, B. e. c.*: Gjensittere i folkeskolen. Oslo 1948.
- Ritala, A. M.*: Todennäköisyytlaskun taulukkoja lääketieteellisissä ym. tilastollisissa tutkimuksissa käytettävistä tavallisimmista todennäköisyytlaskun menetelmistä sekä keskivirheen laskentaa helpottavia tulostaulukkoja. Helsinki 1934.
- Rosenow, Lotte*: Beziehungen zwischen Schulleistungen und Lebensleistungen. ZAngPs 51, Leipzig 1936.
- Salomaa, J. E.*: Älykkyden mittaaminen Suomen oloihin sovelletulla Binet' in tyyppisellä testistöllä. Porvoo 1939.
- Sjöstrand, Wilhelm*: Uthållighet och framgång i skolan. Uppsala universitets årskrift 1948:8.
- Stury, Richard*: Die äusseren Entwicklungsbedingungen junger Rechtsbrecher (untersucht an den Insassen des Jugendgefängnisses Niederschönenfeld). KrimAbh XXXII, Leipzig 1938.
- Verkko, Veli*: I: Kriminalstatistiken och den verkliga brottsligheten. Med särskilt avseende å brotten mot liv. NordTdStraf, København 1930.
II: Rikollisen aineksen siirtyminen maaseudulta kaupunkiin. Prof. Antti Tulenheimolle omistettu juhlaulkaisu, Helsinki 1939.
- Vervaeck, Louis*: Gibt es Anhaltspunkte für die Unverbesserlichkeit des Verbrechers? MonKrimPs 25, 1934.
- Wheeler, Olive A.*: The adventure of youth. The psychology of adolescence and its bearing on the extension and reform of adolescent education. London 1945.
- Wigforss, Frits*: Matematisk statistik för pedagoger. Stockholm 1938.
- Vuorinen, Voitto*: Vähäsen koulunkäynnin laiminlyömisestä. Kasvatus ja Koulu 1947.